

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

44. De Propitiatorio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

non videtur fuisse in arca, sed in Tabernaculo, indeq. ad locum thesaurorum translatus, ex ædificato iam templo. Scriptum enim alibi est: *Cumq. efferrent pecuniam, que illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias librum legis Domini, per manus Moysi, & ait ad Saphan scribam: Librum legis inveni in domo Domini.* Sic ibi: Hic liber scriptus manu Moysi fuisse perhibetur, & ideo tanquam sacer in Tabernaculo asseruatus.

Quarto queritur, Cuius vsui esset arca foederis? **Respondeo,** ad continendam arcam, totum Tabernaculum extructum fuisse: Arca enim erat velut solium Domini in penetralibus Tabernaculi, vt in aula regia constitutum. In eo solio suam presentiam Dominus adumbratè ostendebat; inde enim responsa dabat. Vnde in sacris literis arca, nõ unquã facies, & gloria Domini vocatur, nimirum adubrata. Arca itè fabricata est, vt in ea Tabulæ legis asseruarentur, vt foederis monumentum.

Quinto queritur, An Arca foederis fuerit postea semper in templo Salomonis seruata. **Scriptura** alicubi perhibet, eam fuisse in templum Salomonis illatam, vbi mansit, quamdiu illud stetit. Iudæis verò captiuis in Babylonè abductis, Hieremias Arcam eduxit, & secum portauit in montem Nebo, & abscondit in spelunca simul cù Altari thymiamatis, & ostium obstruxit, vt scriptura testatur. An verò tempore secundi templi inuenta fuerit Arca, & in locum suum restituta, nihil certi constat. Iosephus affirmat, nihil fuisse in Sancto Sanctorum, cum capta Hierosolyma, templum est deuastatù à Romanis. *Inimè,* inquit, *templi pars, viginti cubitorum erat: discernabatur autem similiter velo ab exteriori, nihilq. prorsus in eo erat positum.* Auctor Scholasticae historiae refert, Arcam fuisse inter spolia à Romanis in urbem aliam cum Mensa, & Candelabro, & alio in loco eam tradit in Urbe seruari in templo Lateranensi, ex quo videtur cõmunis traditio manasse, Arcam foederis fuisse in urbem in triumpho Titi deportatam. Abulensis tamen hæc omnia, vt falsa confutat, & quæ in Arcu Titi exculpa est, non Arca, sed Mensa illa aurea est, cuius mentione fecit Iosephus his verbis: *spolia,* inquit, *alia quidem passim sepebantur, eminebant autem ea, quæ apud Hierosolymam reperiuntur, mensa aurea, ponderis talenti magni, & candelabrum similiter auro factum: post hæc autem portabatur lex Iudeorum nouissima spoliolum.* Hæc Iosephus.

Sexto queritur, in quibus locis subsisterit Arca, quamdiu mansit apud Iudæos? **Respondeo,** in primis fuisse vna cum Tabernaculo in Galgalis, quoniã eo loco Hebræi, castrametati sunt. Translata est etiam cum Tabernaculo in Silo, vbi mansit, donec capta est in bello à Philistæis, mansit separata à Tabernaculo apud Philistinios septem mensibus: Restituta à Philistinis fuit in urbe Cariathiarim extra Tabernaculum, intra quam urbem erat collis Gabaa, vbi erat domus Aminadab, & in ea domo asseruata est: Indè postea translata est in domum Obededon Gethai, quæ erat Hierosolymis, & ibi mansit tribus mensibus. Et deinde transfuit eam Dauid in urbem suam, quam in monte Sion ædificauerat, in locum, quem ipse præparauerat.

Septimo queritur, Cur Dominus præcepit mortis poena constituta, ne vlli etiam Leuitæ præter

sacerdotes, nudam Arcam tangerent, aut viderent? **Respondeo,** voluisse Dominum, vt Arca tanquam solio, ipsius Dei debitum honorem Iudæi tribuerent, videlicet vt eam piè, & religiosè tractarent, & ideo præcepit, ne nisi inuoluta cerneatur, aut tangeretur à Leuitis. ob eam causam è Bethsamitis multi interierunt, quod nudam Arcam vidissent, vt Regum narrat historia. Mortis verò poenam constituit, vt pœne grauitate deterriti præceptum implerent: veruit, ne tangeretur, aut viderent, vt omnem occasionem Arcam temerè tractandi præcideret.

Cap. XLIIII.

De Propitiatorio.

PRIMO queritur, Quid Propitiatorij nomine intelligat diuina Scriptura? De hoc legimus ita Dominum præcepisse: *Facies & propitiarium de auro mundissimo: duos cubitos, & dimidium cubitu longitudinis eius, & cubitum ac semissem latitudinis.*

Secundo queritur, An propitiarium esset operculum Arcæ foederis? **Quidam** existimant, fuisse tabulam quandam longitudine & latitudine equalè Arcæ, separatam tamen & loco sitam eminentiore, ita vt Deus, aut Angelus, qui ipsius Dei nomine responsa reddebat, in ea insidere, vt in solio aureo, & pedes in operculo Arcæ figere putaretur. Alij verò probabilius opinantur, fuisse operculum Arcæ, eò quòd longitudo eius, & latitudo ipsam Arcam æquarent, & nihilominus non fuisse ex eadè materia, ex qua erat Arca, sed tabulam ex auro solido superpositam Arcæ. **S. Thomas.** 1. 2. q. 102. a. 4. ad 6. dicit fuisse lapideam, nisi codices sint scriptorum incuria vitiat, in tæo Dolo, & Mag. sto potuit memorie lapsus accidere, hoc dixerim ne quis codicum lectione deceptus erret, aut ne errorem suum tanti viri testimonio, & auctoritate defendat. Nam sine corrupti, & vitiat culpa scriptorum codices sint, siue integri, & sine vitio sint, constat manifestò. **S. Thom.** docuisse propitiarium fuisse tabulam auream: quoniam in Epistolâ ad Hebræos. c. 9. *testi.* sic autem inter duas auri alas, quibusangebant se, videlicet Cherubim, erat tabula aurea eiusdem longitudinis, & latitudinis omnino cuius arca, scilicet duorum cubitorum in longitudine, cubiti, & semis in latitudine, & erat supereminens, quæ dicebatur propitiatorium. Sic **S. Tho.** in eo loco citato. **Querit aliquis,** quomodo in propitiatorio sedere Dominus credebatur, si erat operculum Arcæ? tunc enim opus erat, vt is, qui sedere putabatur, pedes in terra figeret, nõ in Arca? **Respondeo,** Cherubinos super Propitiatorium in loco paulo eminentiore alas expandere, & Dominus super illis sedere credebatur: veluti si quis pedibus in Arca operculo constitutus, vt in scabello, super alis Cherubimorum obrentis insideret.

Tertio queritur, Quare dictum est, eiusmodi Propitiatorium operculum Arcæ? **Sciendum** est, dictum esse hebraicè *Caphoret*, à verbo Caphar, quod tegere, & placari significat; & ideo Latine reddi poterat operculum, quòd Arcam operiret ac tegeret. Hieronymus verò in Propitiatorium vertit, quia ibi Dominus Moysi apparet, & cum eo loquens, populo propitiatus reddebat. Vnde

Ioseph. lib. 6.
de bel. iud.
c. 6.

Schol. hist.
in li. Iudæ.
c. 4.

Abu. q. 14.
c. 25. Exod.
Ios. li. 7. de
bello. c. 24.

Ios. 8.
Reg. 5.
ibidem 6.

Ibidem c. 1.
Paral. 13.
2. Reg. 6.

illud: Inde precipiam, & loquar ad te supra propitiatorium, & alibi, Audiebat vocem loquentis ad se de Propitiatorio, quod erat super Arcam testamenti, unde & loquebatur ei. Ac idcirco Propitiatoriu[m] latine redditur interdum, oraculum, eo quod Dominus consultus inde respondere consueverat.

Cap. XLV.

De duobus Cherubinis obumbrantibus Propitiatorium.

PRIMO queritur, Quo pacto se haberent duo illi Cherubini super Propitiatorium in tabernaculo? Cherubini duo in Tabernaculo fuerunt, & deinde etiam in templo. In Tabernaculo quidem erant aurei ex eodem auro solido facti, ex quo erat Propitiatorium, & vnus eorum erat in vno latere Propitiatorii, alter in altero, mutuo sese respicientes, & suis alis ipsius Propitiatorium vndiq; tegentes: vnus erat ad Meridiem, alter ad septentrionem: Dextera ala vnus alterius sinistram tangebatur: quemadmodum cum duo homines sese intuentur, seseque manibus tenent. At ij Cherubini, quos maiores Salomon fecit in templo, non aurei fuerunt, vt priores, sed ex lignis oliuarum, vt scriptura perhibet his verbis: *Et fecit (rex Salomon) in oraculo duos Cherubinos de lignis oliuarum, decem cubitorum altitudinis. Porro lignum oliuæ, nec tēpescit, nec carie, nec vetustate tēporis lædi solet teste Vitruuio. Erant operi hi Cherubini laminis aureis, nec mutuo sese aspiciabant, sed vultus ad domum exteriorem habebant conuersos, hoc est, ad Orientem facies, terga ad Occidentem, & alas quinque cubitorum singulas extensas versus septentrionem: ita vt vna ala vnus Cherubini parietem meridiana[m], altera alterius Cherubini septentrionalem parietem templi contingeret. Alæ verò duæ alæ amborum sese attingebant, quoniam secunda ala vtriusq; ad mediam partem Sancti Sanctorum perueniebat, & tangebatur extremum alæ alterius Cherubini. & ita illis duabus alis tangebatur Arcam cum Propitiatorio, & cum duobus Cherubinis aureis simul, & vtriusque quos fecerat Moses, & in Arca, & Propitiatorio posuerat.*

Secundo queritur, qualis forma, & figura fuerit Cherubinatorum? De Cherubinis Iosephus lib. 3. Antiquit. cap. 8. sic scribit: *Operculo verò impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubin appellant. Ea sunt auiancia volucris noua specie, nec vnquam cuiquam hominum visa, que Moses in Deo solio viderat figurata. Alibi idem Iosephus: lib. 8. Antiquit. cap. 2. Hæ cherubica effigies, inquit, quanam specie fuerint, nemo vel conijcere potest, vt eloquitur. Receptissima est sententia, eos humana forma, & figura factos fuisse. Nam quodam scripturæ loco ita legitur. Ipsi autem stabant erectis pedibus; facies eorum erant versæ ad exteriorem domum: qua figura videtur fuisse bimius, non alterius cuiusvis animalis: sum tamen, qui dicitur, saltem eos figuram humanam habuisse, vt vulnum quidem humanum, pedes bouinos, pedes leoninum, alas aquilinum haberent. Alij, Rabbinos Iudæorum secuti tradiderunt, vnum Cherubinum pueri formam, alterum puellæ faciem habuisse, quod fabulosum mihi videtur. Hinc est, vt toties in scriptura Dominus super Cherubin sedere dicatur. Qui sedes, inquit Dauid, super Cherubin, manifeste are corâ Ephraim,*

Beniamin, & Manasse. Idem quoque, Dominus regnavit, irascantur populi. Qui sedes super Cherubin, moueatur terra. Eandem ob causam currus, in quo gloria Dei apparuit, vt narrat Ezechiel, trahebatur ab animalibus, id est, à Cherubinis sub forma animalium.

Nec dubitandum est, hosce Cherubinos, cælestes spiritus referre, sed forma his corporea est afficta, vt cerni possent: sunt enim sua natura incorporei, & spirituales, nec videri corporis oculis queunt, quemadmodum etiam apud nos Angeli depinguntur: Et sicut nos, tales Angelos pingimus, quales significari, & intelligi volumus: sic etiam Moses, & Salomon tales Cherubinos fecerunt, non quales cælestes illi spiritus sunt, sed quales à nobis intelligi voluerunt. Pingimus Angelos iuuenes, venustos, alatos, vt significemus eos semper ætate vigere, nulla temporum ætate senescere, mirabili naturæ perfectione, & nobilitate præditos, summa celeritate quocunq; velint, se mouere. Ita Moses Cherubinos effinxit, vultu quidem hominem referentes, vt eorum cælestium spirituum rationem, mentem, consilium, & prudentiam significaret. Quod si cum bouinis pedibus effingebantur, vt quidam putarunt, id idcirco erat, vt eorum labor indefessus, & constans semper ac firma virtus in Dei mandatis exequendis denotaretur: veluti etiam in peccatore leonino, eorum robur, & fortitudo; & in alis aquilinarum, celeritas designabatur, si tales insculpebantur.

Cap. XLVI.

De Altari Thymiamatis.

PRIMO queritur, Quale & quantum fuerit Thymiamatis altare? De hoc Altari ita legitur: *Facies quoque altare: (ait Dominus ad Moysen) ad adolentium thymiamata, de lignis setim, habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis (id est, quadratum) & duos cubitos in altitudine: cornua ex ipso procedent. Hoc altare, maius esse non debuit: neque enim factum fuit ad victimas in eo immolandas, sed ad incendendos odores solummodo. Mox ibidem subiicit Scriptura: Vestiesque illud auro purissimo tam craticulam eius, quam parietes per circuitum, & cornua. Craticulam vocat teclum eius; erat enim altare cauum, & super hoc teclum odores imponebantur. Cornua, quidam interpretantur radios quosdam sursum erectos in modum obelisci super quatuor altaris angulos, ita vt surgerent è quatuor lignis, quæ altare ipsum sustinebant. Tale fuit altare Thymiamatis, quod fecit Moses in Tabernaculo.*

Secundo queritur, An præter hoc Altare, Salomon fecerit alterum in templo? Ratio dubitationis est, quia in Historia Regum ita legitur: *Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini altare aureum & mensam. Abulensis putat, alterum altare à Salomone factum fuisse ex cedro, cum tamen altare à Mose factum fuerit ex linguis setim. Alij opinantur, idem Altare fuisse, sed à Salomone magnificentius ornatum. Non enim dicitur Salomon altare fecisse ex cedro, sed altare vestiuisse cedro, quod autem vestitur, non fit, quia ante iam erat, sed tegitur. Et paulò post legitur: sed & totum altare oraculi texit auro. Cum itaque Salomon fecisse perhibetur aureum altare; id verum est, quatenus id auro vestiuit, non nouum extruxit, sed*

Psal. 98.

Ezech. 10.

Exod. 30.

3. Reg. 7.

3. Reg. 6.